

En la mort de Joan Fuster

VÍCTOR GÓMEZ*

Una nit, Joan Fuster em va dir a casa seua:
—Si Déu existeix i tu i jo no anem al Cel, Déu és un fill de puta.

No puc recordar com havia començat la conversa, però sí com va continuar:

—Per què? —em vaig atrevir a demanar al mestre jo, que no m'espantava davant blasfèmies molt menys justificades que no pas aquella, certament torbat.

—Que tu i jo què hem fet?

—Res —vaig reconèixer.

—Això mateix: no res —i jo em vaig alegrar bon tros d'haver encertat—. Pura innocència, Cristo!

Quan una persona estimada, i en aquest cas admirada, arriba al cap del camí que tots seguirem, les converses que hi havies tingut sobre el fet de la mort cobren un relleu d'intensitat que en vida de l'interlocutor no hi havies sabut trobar. Però aquell raonament tan ben construït, d'una lògica i d'una simplicitat perfectes, em sobtà al punt. Jo aleshores tenia entrada a ca Fuster, com tants altres joves suecans al llarg de la dècada dels setanta, sense molts altres mèrits que ser del poble. Després, la mili i unes oposicions me'n van allunyar. Vaig saber també que al voltant de l'any vuitanta una salut com més va més precària, o potser un cert cansament, el feien ser més restrictiu a l'hora d'obrir la porta de casa seua a la jovenalla local i a més d'un visitant forà suposadament il·lustre. Les poques visites que li vaig fer els darrers anys de la seua vida van ser per dur-li missatges d'una famosa institució per a la qual ell dirigia una col·lecció. La seua manca d'interès per les consultes que m'havien encarregat de fer-li era invariable, i les respostes oscil·laven entre el "que facen lo

que vulguen" o "lo que els done la gana". Jo, advertit de les seues poques ganes de conversa, feia un esforç de prudència i m'alçava de la cadira de boga, enyorant el Fuster xerraire en aquella escola irregular i nocturna dels divendres i dissabtes d'anys abans, on s'oferia, per a immensa sort nostra, un geni actuant en directe i en exclusiva per a uns xicots que tenien, per pagar-se el privilegi, poc més que la seua admiració pel mestre i unes pretensions injustificades de berenar-se el món.

Avui m'agradaria reconstruir converses tingudes amb Fuster, però la memòria se'm resisteix. L'anècdota de la *Colossal Propina* me n'ha recordat una altra que em pertany, molt més modesta. Al brancal dret de Sant Josep 10 hi havia una placa amb la llegenda *Juan de la C. Fuster/Abogado*, i una nit que ens parlava de la seua escassa fortuna en la professió li vam demanar per què no l'havia retirada. Ens va dir que, més o menys, per mandra, i que si algú de nosaltres s'animava a arrencar-la se la podia quedar. Jo mateix, que aleshores era un jove molt manifest i atrevit, vaig passar la porta el primer de tots i m'hi vaig penjar amb les ungles. La placa va cedir fàcilment. El murri de Fuster se'n va repensar i, com si la volgués només veure per darrera vegada, me la va prendre de les mans i ja no me la va tornar. No recorde si va ser amb un llibre o amb una botella de whisky que ens va rescabalar, i va fer bé, perquè devia intuir una devastadora legió de corcons que anys a venir li haurien rosegat la casa a la recerca d'inèdits o d'altres relíquies, i que aquell precedent només hauria pogut precipitar.

Ara, però, tot això forma part de l'àmbit irrecuperable del passat. És

així i no pot ser d'una altra manera. Fuster, lamentablement, es va morir un dia de Corpus que jo era a Sueca —el meu càrrec com a funcionari ha fet de mi un suecà de dies de festa— i volia dur-li un llibre. La primera vegada que vaig tocar-li a la porta no em va respondre ningú, i la segona, una hora després, quan s'apagà el so esquerdat de l'anella de llautó, vaig sentir una remor de passes dins la casa. Ens va obrir un Josep Palàcios ullerós, d'una blancor de cera, amb una expressió de profund disgust. Ni tan sols ens va parlar fins que va haver guaitat a dreta i esquerra. Després ens va adreçar la paraula:

—Serà millor que vos en aneu.

Em vaig quedar parat i vaig fer mitja volta. Jo i la meua companyia vam concloure que a ca Fuster hi havia hagut un daltabaix d'una certa gravetat. Aquella mateixa vesprada, quan una bona amiga em va demanar amb cara poc alegre si sabia la notícia, se'm va acudir: "Fuster! Què li ha passat?", em va informar al punt que li havia passat tot. Després ho va dir la televisió. No em vaig voler acostar per la casa. Voltàvem pel poble astorats. Tots volíem saber. Deien que aïxaven la gent. No sabíem com dir la impotència que sents quan es mor una persona que estimes, que admires, i admets la inutilitat dels bons sentiments. Només podia desitjar que hagués tingut una mort digna, higiènica i indolora. Al capdavant, com em va assegurar una remota nit quan jo era molt jove i ell encara no era vell, l'infern era una hipòtesi inversemblant, i ell massa que s'havia guanyat el Cel, si n'hi ha, aguantant-nos a tots: amics i enemics.

* Professor de Llengua i Literatura.